

ISLOM DINI TA'LIMOTI

Mamatikromova Zilolaxon

Farg'ona Davlat Universititeti Fizika-Matematika fakulteti
Matematika yo'nalishining 1-bosqich talabasi

Islom dini tarixi, ta'limoti, muqaddas manbalari, ibodat va marosimlari, Islom dinidagi ilk bo'linishlar, ularni keltirib chiqargan sabab va omillar, havorichlar va ularning firqalari, shialik va uning oqimlari, sunniylik va uning mazxablari, aqidaviy ta'limotlar, ta'savvuf xaqida talabalarda atroflicha tasavvur hosil qilish.

Islom dini ta'limoti: ISLOM so'zining arab tilidagi lug'aviy ma'nosi – Taslim bo'lish, bo'ysunish, istilohda esa yagona Allohga bo'ysunish ma'nolarini beradi. Islom dini ta'limoti bo'yicha Muhammad payg'ambar (a.s) avvalgi payg'ambarlar ishini davom etirgan, ular dinini qayta tiklagan, qiyomat oldidan yuborilgan ohirgi payg'ambar (Xomat al-anbiyo) – nabiy va rasul deb tan olinadilar.

Imon, namoz, zakot, ro'za, haj islomning besh asosiy sharti – rukni hisoblanadi.

“Islom” so'zining lug'aviy ma'nosi ishonmoq, tasdiqlamoq bo'lib, istilohda esa “La ilaha illallohu Muhammadun rasululloh” (“Allohdan o'zga iloh yo'q va Muhammad – Allohning payg'ambari) kalimasini til bilan aytib, dil bilan tasdiqlash demakdir. Xadislarda imonning yeti sharti borligi ta'kidlanadi. Ular:

- Allohning borligi va borligiga, Qur'on va xadislarda bayon qilingan barcha ismlari va sifatlariga imon keltirish, uning barcha buyruqlarini qabul qilish va barcha qaytargan narsalaridan qaytish.

- Farishtalarning borligiga imon keltirish. Farishtalar (malo'ika) Allohning nurdan yaratgan, uning buyruqlarini so'zsiz bajaruvchi, uning amridan tashqari chiqmaydigan hos bandalardir. Ulardan JABROIL, MIKOIL kabi buyuk farishtalarning nomlari Qur'onda zikr etilgan;

-Ilohiy kitoblarga imon keltirish. Alloh Muhammad payg'ambarga (a.s) Qur'oni nozil qilganidek, boshqa payg'amlarga ham kitoblar tushurilgan. Ulardan bizga ma'lum bo'lganlari: Ibrohim payg'ambarga “Sahifalar”, Muso payg'ambarga “Tavrot” , Dovud payg'ambarga “Zabur” va Iso payg'ambarga berilgan “Injil” kitoblaridir. Islom ta'limotiga ko'ra, oldingi ilohiy kitoblar buzilib ketganligi sababli Qur'on ularning ta'limotini tiklab kelgan.

- Ohirat kuniga ishonish. Islom ta'limotiga ko'ra, bu dunyo bir sinov maydonidir. Bu dunyoda qilingan savob ishlar uchun mukofot, gunoh ishlar uchun jazo beriladigan ohirat hayoti mavjud;

- Taqdirga -inson boshiga tushgan yaxshiligi yomonlik Allohdan ekaniga e'tiqod qilish;

- O'limdan keyin qayta tirilishga ishonish. Islom ta'limotiga ko'ra, qiyomat kuni bo'lganda barcha insonlar qabrdan turadilar va maxshargoh maydoniga yig'iladilar. U

Date: 27th April-2026

yerda barcha odamlar dunyodagi ammallariga qarab mukofot (Jannat) yoki jazo (do'zax) ga mahkum etiladilar.

NAMOZ Islomda imondan keyin musulmonlarga farz qilingan ikkinchi amal hisoblanadi. Qur'oni karimda namozga qat'iy buyruqlar kelgan bo'lib, uning ba'zi shartlari bayon etilgan. Namozning vaqti, miqdori hamda ado etish tartiblari hadislar bilan joriy etilgan. Bu masalada turli mazxablarda ba'zi farqlar bor har kuni besh vaqt namoz: bomdod, peshin, asr, shom va hufton ado etiladi.

ZAKOT (arabcha – poklanish) ehtiyojdan tashqari bo'lgan boylikning qirqdan bir qismini (2,5%) sadaqa qilish. Zakot moli zakot miqdoriga yetgan badavlat kishilar uchun farz etilgan. Zakot yetim-yesir , beva-bechoralar, musofirlar, qarzdorlar kabi muhtoj kishilarga beriladi. Zakot hijriy hisob bilan bir yil davomida ishlatilmay turgan yoki shaxsiy ehtiyojdan tashqari hususiy mulk sifatida foydalanayotgan mablag'dan beriladi. Zakot islomdagi ijtimoiy himoyalashning o'ziga hos ko'rinishidir. Bu jamiyat taraqqiyoti, tinch va osudaligi yo'lida katta ahamiyat kasb etadi.

RO'ZA yilda bir oy – hijriy qamariy kalendarning Ramazon oyi davomida kunduz yeyish-ichish va jinsiy aloqadan bo'lishdan tiyilish. Ro'za hijratning ikkinchi yili farz bo'lgan. Bu ibodat kasal yo safarda bo'lgan kishilardan boshqa kunlarda tutib berish sharti bilan soqit qilinadi.

HAJ -qodir bo'lgan kishi uchun umrida bir marta Makka shaxridagi Kabani ziyorat qilish va ushbu ibodat o'z ichiga oladigan arqonlarni ado etishdan iborat. Haj zulhijja oyining sakkizinchi kundan boshlanadi. Haj qilishning uch turi mavjud: “ifdor” – faqat haj amallari bajariladi, “qiron” – haj va umra amallari oldinma-кетин bajariladi, “tamattu” – avval umra qilinib, ehromdan chiqiladi va zulhijja oyining sakkizinchi kuni ehromga kirib, haj ruknlari ado qilinadi. Hajning farzi uchta: ehrom bog'lab niyat qilmoq, Arafotda turmoq, Kabani tavof qilish.

Islom ta'limotiga ko'ra, har bir inson vafot etadi. Bunga Qur'ondagi Oli Imron surasining 185-oyati dalil bo'la oladi: “Har bir jon o'lim(achchig'ini) totuvchidir”.

QIYOMAT (arabcha-tik turish, o'rindan turish) o'liklarning qayta tirilishi va o'rnidan turishi ma'nosida ishlatiladi.

Inson dinida qiyomatning yaqin qolganligi masalasi juda dolzarb bo'lsada, uning aniq qachon sodir bo'lishini faqatgina Alloh bilishi, hatto farishtalar ham bu haqda hech qanday ilmga ega emasligi, payg'ambarlar ham uning aniq vaqtini bilmaganlari, ularga faqatgina uning alomatlari bildirilganligiga e'tiqod qilinadi.

Islom ta'limotiga ko'ra, qiyomat kuni har bir odamning bu dunyoda qilgan ammallari tarozuda o'lchanadi. U Mutlaq adolat tarozusi bo'lib, hammaga bir hil munosabat qilinadi. Hech bir kishining foydasidan kamaytirilmaydi, zarariga qo'shilmaydi.

Islom e'tiqodiga ko'ra do'zah ustiga sirot nomli ko'prik qurilgan bo'lib, MAXSHAR (qiyomat kuni bandalar yig'iladigan va savol-javob bo'lib o'tadigan joy) turish tamom bo'lganidan keyin odamlarga o'sha ko'prikdan o'tishga amr qilinadi.

INTRODUCTION OF NEW INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN EDUCATION OF PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY.

International online conference.

Date: 27th April-2026

JANNAT (arabcha bog' bo'ston) taqvodor dindorlar narigi dunyoda rohat va farog'otda yashaydigan joy. Jannat vasfi Qur'onu karimning ko'pgina suralarida, jumladan, Oli Imron, Xadid, Qof, Najm, Raxmon, Voqea, Muhammad, G'oshiya, Inson va boshqa suralarda keltirilgan.

Diniy aqida bo'yicha, bu dunyodagi hayoti davrida imonli holida ezgu ishlar bilan shug'ullangan kishilarga Alloh tomonidan jannatdan joy beriladi. Qur'onda Jannat daraxtzorlari ostidagi ariqlarda zilol suvlar oqib turadi, deb ta'riflanadi. U yerda insonlar qaramaydi va kasal ham bo'lmaydi. Jannatda eng oliy ne'mat – Allohning diydorini ko'rishlik hisoblanadi.

DO'ZAX – din talablarini bajarmagan gunohkorlar ohiratda jazolanadigan joy. Islom dinidagi asosiy tushunchalardan biridir. Do'zaxni Alloh kofirlarga va gunohkor bandalarga jazo berish uchun yaratgan. Diniy tasavvurga ko'ra, do'zax daxshatli chuqurlik, Ichida olov yonib turadi. Do'zaxga mahkum qilingan bandalar shu olovga tashlanadi, ular qaynoq suv Ichida, u yerda o'sadigan ZAQQUM daraxtining mevasi bilan ovqatlanadi, cheksiz azob chekadi, terilari kuyadi. Do'zax azoblaridan yana biri achishtiruvchi sovuqdir. Do'zax bir necha tabaqadan iborat bo'lib, har bir gunohkor o'z gunohiga qarab tabaqalarda azoblanadi. Islom diniga ko'ra, do'zaxning Xoviya, Jahim, Saqar, Lazo, Xutama, Sair, Jahannam kabi yetdi darvozasi bor.

Xulosa qilib aytish lozimki, O'zbekiston Respublikasi hududida istiqomat qilayotgan har bir fuqaro mamlakatda amalda bo'lgan qonunlarni, jumladan, “ Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida” gi Qonunni hurmat qilishi lozim!

